

УДК 65.012

**СИСТЕМНО-АДАПТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ
ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ДИНАМІКИ**

**SYSTEM-ADAPTIVE APPROACH TO THE EVALUATION OF
LOGISTICS PROCESSES IN THE CONTEXT OF CRISIS DYNAMICS**

О.М. Криворучко¹, докт.екон наук., Л.Ф. Кривенко¹

¹Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м.Харків)

О.М. Kryvoruchko¹, doct. econ. sc., L.F. Kryvenko¹

¹Kharkiv National Automobile and Highway University (Kharkiv)

У сучасних умовах високої конкурентності та нестабільності зовнішнього середовища, особливо в контексті кризових явищ та війни, питання ефективного управління транспортно-логістичними процесами (ТЛП) набуває критичного значення. Система логістики має не лише забезпечувати рух товарів, а й бути достатньо гнучкою, інтегрованою та ефективною. Саме тому важливі не лише методи контролю, а й науково обґрунтовані підходи до оцінювання результативності та вибору інструментів удосконалення ТЛП.

Наявні підходи до оцінювання результативності ТЛП є багатограними та взаємодоповнюючими: стратегічно-адаптивний, методико-аналітичний, практико-орієнтований та інші.

Методико-аналітичний підхід [1–2] націлений на комплексне оцінювання ефективності логістичних процесів із акцентом на системний аналіз і логічну структурованість. Практико-орієнтований підхід [3] фокусуються на прикладному аспекті ефективності логістичної діяльності, зокрема на економічних, технологічних і організаційних параметрах та передбачає оцінювання ефективності кожної фази логістичного ланцюга – від закупівлі до розподілу, з особливою увагою до ритмічності та безперервності процесів.

У рамках стратегічно-адаптивного підходу науковці [4] зосереджують увагу на необхідності гнучкої адаптації логістичних процесів до постійно змінюваного зовнішнього середовища, особливо в умовах кризових ситуацій та військових дій; акцентується увага на проблемах руйнування логістичних ланцюгів, обмеженої гнучкості маршрутів і зростання ризиків при транспортуванні. Недоліком його застосування є фрагментарність, обмежене врахування взаємозв'язків між логістичними фазами та недостатня адаптивність до сучасних кризових умов.

Стратегічно-адаптивний підхід до оцінювання результативності (ТЛП) є підґрунтям для прийняття управлінських рішень, базується на

інтегрованості – враховує взаємозв'язок між логістичними етапами в єдиному процесному ланцюзі; забезпечує адаптивність до зовнішніх загроз, зокрема воєнних дій; надає можливість оцінювання ефективності процесів у реальному часі з використанням цифрових інструментів. Підхід реалізує концепцію взаємозв'язку "ресурси – процеси – результати" та включає такі складові.

Оцінювання ефективності логістичних процесів на основі рангової кореляції економічних показників (прибуток, обсяги перевезень, ресурси тощо), що дозволяє ідентифікувати узгодженість між фактичними результатами і нормативними орієнтирами. Застосовується багатокритеріальне оцінювання ресурсного забезпечення, яке дає змогу визначити рівень готовності підприємства до якісного виконання логістичних операцій. При цьому пропонується розширити типи ресурсів: включити психологічний стан персоналу, стійкість постачань і енергетичної автономії як нових ресурсних характеристик.

Результативність логістичних процесів визначається своєчасністю, якістю, витратною відповідністю, задоволенням вимог споживача та коригується на логістичний ризик, що враховує вплив зовнішніх загроз (наявність блокувань, руйнувань, перебоїв з паливом).

Впровадження такого оцінювання передбачає інтеграцію із GPS, TMS або ERP-системами, що дозволяє автоматично збирати дані про затримки, відхилення від маршруту, рівень завантаження тощо. Це замінює ручні вимірювання (особливо для розрахунків коефіцієнтів своєчасності, якості). Візуалізація результатів забезпечується інтерактивною матрицею оцінки ТЛП (наприклад, HeatMap), де кожна логістична операція класифікується за шкалою ефективності і впливу, що дає змогу швидко приймати управлінські рішення.

Застосування стратегічно-адаптивного підходу до оцінювання результативності ТЛП дає можливість виявляти «вузькі місця» у логістичних процесах; приймати стратегічно обґрунтовані рішення щодо реорганізації операцій або ресурсного забезпечення; оцінювати ефективність впроваджених змін у динаміці; підвищувати якість логістичного сервісу, оперативність доставки та економічну ефективність. Цей підхід формує підґрунтя для впровадження системи постійного вдосконалення логістики на підприємстві, орієнтованої на результативність та стійкість до зовнішніх ризиків.

[1] Іртишева І. О. та ін. Оцінка ефективності логістичного менеджменту. *Ефективна економіка*, 2020, URL:№4. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.10>

[2] Камінська І., Каракулько О., Тарасюк А. Методичні положення з аналізування логістичних процесів. *Економіка та суспільство*, 2024, №65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-33>

[3] Пархоменко В. В., Чарієв К. Транспортно-логістичні бізнес-процеси в економічній діяльності. *Науковий вісник НАСОНА*, 2021, №1-2. URL:<https://scispace.com/pdf/business-processes-in-the-transport-and-logistics-in-rvhh0wmj.pdf>

[4] Кирилюк І., Сокур А. Організація логістичних процесів підприємства в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2024, №61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-54>